

Walter Hallstein: diplomat, který posunul proces evropské integrace kupředu

Walter Hallstein 1901 - 1982

Walter Hallstein byl v letech 1958 až 1967 prvním předsedou Evropské komise, oddaným Evropanem a důrazným zastáncem evropské integrace.

Ve funkci předsedy Evropské komise usiloval o rychlé uskutečnění společného trhu. Jeho energie, nadšení a přesvědčovací schopnosti pomáhaly prosazovat myšlenku evropské integrace i v době, kdy už post předsedy Komise nezastával. Během svého působení ve funkci posunul proces sjednocení Evropy o významný krok kupředu.

Bývalý státní tajemník na německém ministerstvu zahraničních věcí si získal mezinárodní uznání díky „Hallsteinově doktríně“ z 50. let 20. století, která udávala směr německé zahraniční politiky v nadcházejících letech a jejíž podstatou bylo propojení mladé demokracie se západní Evropou.

Mládí a válečné zkušenosti

Walter Hallstein se narodil 17. listopadu roku 1901 jako syn protestantského kontrolního úředníka ve městě Mohuč v jihozápadním Německu. Poté, co absolvoval místní střední školu, studoval právo a politické vědy v Bonnu, Berlíně a Mnichově. V roce 1925 vysokoškolská studia ukončil a začal pracovat jako asistent profesora na berlínské univerzitě. V roce 1927 se stal examinátorem na univerzitě v Rostocku v severním Německu a roku 1929 zde získal kvalifikaci vysokoškolského učitele. O rok později byl jmenován profesorem v oboru soukromého a firemního práva a tuto funkci zastával dalších deset let. Ve svém oboru se stal odborníkem, váženým akademikem a mezinárodně uznávaným vysokoškolským učitelem. Posléze se stal profesorem na univerzitě ve Frankfurtu, odkud byl v roce 1942 povolán do německé armády, a to navzdory svým projevům nesouhlasu s nacistickým hnutím. Po spojenecké invazi v roce 1944 se Hallstein ocitl v táboře pro válečné zajatce ve Spojených státech, kde založil táborovou univerzitu, kde své spoluvězně vzdělával v oblasti zákonů a jejich práv.

Po válce byl jmenován prorektorem na frankfurtské univerzitě a v roce 1948 mu Georgetown University nabídla místo hostujícího vysokoškolského učitele. Stal se jedním z prvních německých akademiků, které americká univerzita pozvala na akademickou půdu. Zkušenosti z Ameriky posílily jeho přesvědčení, že by se Německo mělo připojit k mezinárodním iniciativám zaměřeným na upevnění poválečných vazeb mezi demokraciemi. Podle jeho názoru byl pro návrat Německa na mezinárodní scénu klíčový vstup do mezinárodních aliancí, jako jsou OSN a NATO.

Evropské společenství uhlí a oceli

Hallsteinovy vynikající diplomatické schopnosti, přesvědčení o potřebě evropské integrace a odborné znalosti i zkušenosti v oboru přiměly tehdejšího německého kancléře Konrada Adenauera k rozhodnutí jmenovat jej do čela delegace, která na Schumanově konferenci v roce 1950 vedla jednání o vzniku Evropského

společenství uhlí a oceli. V této době Hallstein úzce spolupracoval s Jeanem Monnetem, Francouzem ve stejné funkci. Oba si velmi brzy uvědomili, že sdílejí stejné názory, pokud jde o nezbytnost evropské integrace pro opětovný rozkvět Evropy.

V roce 1951 Adenauer jmenoval Hallsteina státním tajemníkem na spolkovém ministerstvu zahraničních věcí a ten se v této funkci podílel nejen na zakládání ESUO, ale pokoušel se rovněž založit Evropské obranné společenství, a to s cílem sjednotit rozpočtovou politiku, zbrojní politiku a politiku vojenských složek v zemích západní Evropy. Hallstein se angažoval také v jednáních s Izraelem o výplatě válečných reparací židovskému obyvatelstvu a hrál důležitou úlohu při vytváření strategie německé zahraniční politiky. Přísná politická dohoda z roku 1955, podle níž nesmělo západní Německo navazovat žádné diplomatické styky se státy uznávajícími východní Německo (NDR), se později stala známou jako „Hallsteinova doktrína“.

Evropské hospodářské společenství

V roce 1954 sešlo ze založení Evropského obranného společenství, což podle Hallsteina znamenalo reálné a velmi vážné ohrožení bezpečnosti v Německu a západní Evropě, neboť v rozdělené Evropě bylo pro Sovětský svaz mnohem snazší rozšířit svůj vliv. To ho přimělo, aby svůj potenciál zaměřil na proces hospodářské integrace spíše než na proces integrace politické. Stal se tak oddaným zastáncem myšlenky sjednocení Evropy prostřednictvím Evropského hospodářského společenství. První kroky k hospodářské integraci, jež měla lidem, službám a zboží umožnit volný pohyb, učinili státníci na Messinské konferenci v roce 1955. Přestože Hallstein zpočátku chtěl, aby tato integrace zahrnovala všechny oblasti a došlo k ní co nejdříve, s ohledem na tehdejší politickou situaci uznal, že postupné spojování trhů členských států bude maximálně výhodné pro všechny. V roce 1958 vstoupila v platnost Římská smlouva a Hallstein byl zvolen do funkce prvního předsedy Komise Evropského hospodářského společenství.

Funkce předsedy Evropské komise

Ačkoli si Hallstein už tou dobou uvědomoval, že ke sjednocení nedojde tak brzy, jak by si představoval, ve funkci předsedy Evropské komise se stal hybnou silou následného rychlého procesu integrace. Během svého funkčního období, tzv. „Hallsteinova období“, například zahájil sjednocování evropského práva, což mělo velký dopad na vnitrostátní právní předpisy. Je zřejmé, že jako zastávce federálního modelu Evropy se silnou Evropskou komisí a Evropským parlamentem (které měly Evropskou unii ochránit před tím, aby neustále hrála „druhé housle“ vládám jednotlivých států) měl jediný cíl, pokud jde o Evropské společenství: vizi sjednocené Evropy, jak ji nastínila Schumanova deklarace z 9. května roku 1950. Francouzský prezident de Gaulle však v této době zastával jiný názor. Hallstein se domníval, že cílem veškerého úsilí má být federace, což by znamenalo postoupit velkou část národních pravomocí Evropské unii, de Gaulle naopak věřil, že Evropa by se měla vydat cestou konfederace a stát se „Evropou států“, kde členskými státům zůstanou větší pravomoci. Stále častější názorové rozdíly mezi francouzskou vládou a ostatními členskými státy v řadě zásadních otázek vyústily v roce 1965 v krizi známou pod názvem „krize prázdné židle“, kdy Francie na určitou dobu stáhla z evropských institucí všechny své zástupce, než se podařilo dosáhnout kompromisu.

Hallstein jako předseda Evropské komise při svém projevu v Nizozemsku v roce 1965.

Rychlost, s níž docházelo ke sjednocování Evropy během funkčního období Waltera Hallsteina, by nebyla možná bez jeho energie, nadšení, diplomatického talentu a výrazných přesvědčovacích schopností.